

AAN De Minister van Justitie

DATUM 27 januari 2004

ONS KENMERK z2003-1603

CONTACTPERSOON

UW BRIEF VAN

UW KENMERK

ONDERWERP Advies aangaande het ontwerpbesluit houdende
wijziging van het Besluit DNA-onderzoek in
strafzaken.

Op 4 december 2003 heeft u het College Bescherming Persoonsgegevens (CBP) verzocht te adviseren over het ontwerpbesluit houdende wijziging van het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken.

In uw brief geeft u aan dat het overgrote deel van de wijzigingen in het ontwerpbesluit DNA-onderzoek in strafzaken uitvoering geven aan het voorstel van Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden. Het wetsvoorstel DNA-onderzoek bij veroordeelden zal echter pas begin februari 2004 door de Tweede Kamer worden behandeld. Voor zover uit die behandeling wijzigingen voortvloeien van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden die van invloed zouden kunnen zijn op de nu voorgestelde wijzigingen in het ontwerpbesluit DNA-onderzoek in strafzaken kunt u verwachten dat het CBP daarover een nader advies zal uitbrengen.

Het CBP kan instemmen met het voorstel voor zover het betreft de wijzigingen die een technische onvolkomenheid herstellen, evenals met de regeling die getroffen wordt voor het vernietigen van DNA-profielen van verdachten en veroordeelden na hun overlijden.

Het CBP vraagt echter uw aandacht met betrekking tot de volgende punten van het voorstel en/of de Nota van Toelichting van de wijziging Besluit DNA-onderzoek in strafzaken.

1. Doeluitbreiding van de DNA databank

In het ontwerpbesluit wordt in artikel 14 de doelstelling van de DNA-databank uitgebreid. Zowel voor de categorie veroordeelden als voor de categorie verdachten. Het doel van de DNA-databank wordt zodoende niet alleen de opsporing, vervolging en berechting van strafbare feiten te bevorderen, maar tevens de **voorkoming** hiervan.

De Minister geeft in de Nota van Toelichting aan dat de uitbreiding van de doelstelling van het verwerken van DNA-profielen van **veroordeelden** het rechtstreekse gevolg is van het feit dat in het voorstel van Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden de doelstelling ten aanzien van de veroordeelden iets ruimer is gesteld. Hun profielen worden immers tevens verwerkt om hen zo mogelijk ervan te weerhouden opnieuw strafbare feiten te plegen. Met betrekking tot het uitbreiden van de doelstelling voor de categorie van veroordeelden wacht het CBP de behandeling van het wetsvoorstel DNA-onderzoek bij veroordeelden af.

Vervolgens echter stelt de Minister in de Nota van Toelichting dat hij bij nader inzien van mening is dat het verwerken van DNA-profielen van **verdachten** in de DNA-databank **ook dient om te**

voorkomen dat betrokkene opnieuw met justitie in aanraking zal komen. Op het “bij nader inzien” en de reden hiervoor wordt niet verder ingegaan. Wel wordt op grond hiervan in het ontwerpbesluit de doelstelling van artikel 14, eerste lid tevens uitgebreid voor de categorie verdachten, in die zin dat voor deze categorie de DNA-databank ook tot doel heeft de voorkoming van strafbare feiten te bevorderen.

Met betrekking tot deze uitbreiding van de doelstelling voor de categorie verdachten merkt het CBP op dat het niet duidelijk wordt op welke verdachten deze uitbreiding precies betrekking heeft. Het verwerken van het DNA-profiel van een bekende verdachte gebeurt immers om bij te dragen aan de opsporing, vervolging en berechting en niet om het voorkomen van strafbare feiten te bevorderen. Mogelijk is bedoeld de categorie van verdachten die in afwachting is van de einduitspraak en zich daarbij niet in hechtenis bevindt. Voor deze categorie kan het feit dat zijn DNA-gegevens zijn opgeslagen wel dienen om te voorkomen dat hij nieuwe strafbare feiten pleegt. Deze fase kan bij een bekende verdachte worden afgerond met een veroordeling. Vanaf het moment van de veroordeling is de verdachte aan te merken als veroordeelde en voor deze categorie is reeds voorzien in de uitbreiding van de doelstelling.

Ten aanzien van het verwerken van een DNA-profiel van een onbekende verdachte kan het CBP zich ook voorstellen dat uitbreiding van de doelstelling, met de voorkoming van strafbare feiten te bevorderen, aan de orde zou kunnen zijn. Immers naarmate de onbekende verdachte meer delicten pleegt waarbij hij kan veronderstellen dat op basis daarvan zijn gegevens opgenomen zijn in de DNA-databank wordt de kans voor deze onbekende verdachte dat hij geïdentificeerd groter. Dit temeer gezien de combinatie die gemaakt kan worden in het kader van de landelijke sporenbank

Nu de Minister het in het wijzigingsvoorstel echter heeft over het voorkomen dat betrokken **opnieuw met Justitie in aanraking zal komen** is het niet aannemelijk dat hij de uitbreiding van de doelstelling van toepassing acht op de onbekende verdachte.

Het CBP adviseert u de uitbreiding van de doelstelling ten aanzien van de categorie verdachten in het licht van het bovenstaande te heroverwegen en te verduidelijken zodat ook helder wordt wat de gevolgen voor het bewaren en verstrekken in het kader van deze doeluitbreiding zouden kunnen zijn.

2) De Grondslag om bij AMVB regels te stellen

Omdat een expliciete wettelijke grondslag ontbreekt om bij AMVB regels te stellen met betrekking tot het verwerken van DNA-profielen van ex veroordeelden die vrijwillig meewerken aan een DNA-onderzoek, wordt in het ontwerpbesluit voorgesteld om artikel 89, eerste lid van Grondwet als grondslag te laten dienen.

Het CBP plaatst vraagtekens bij het gerechtvaardigd gebruik van voornoemd artikel in dit geval om de volgende reden.

In het wijzigingsbesluit DNA-onderzoek in strafzaken van 16 december 2002 (Staatsblad 2002, 640, blz 6) waar deze constructie ook werd gebruikt als tijdelijke oplossing om veroordeelden reeds op vrijwillige basis celmateriaal voor DNA-onderzoek af te laten staan werd namelijk in de daarbij horende Nota van Toelichting gesproken over een tijdelijke voorziening en gebruik in zeer uitzonderlijke situaties.

In de Nota van Toelichting van het nu voorliggende ontwerp wijzigingsbesluit wordt echter alleen gesproken over de zeer uitzonderlijke situatie die van kracht zou zijn. De tijdelijkheid van

de voorziening wordt niet als argument gehanteerd en hieraan wordt ook geen aandacht besteed. Hiervoor is alle aanleiding. Deze termijn loopt hier immers van af het moment dat een persoon zijn straf of maatregel heeft ondergaan (in de periode waar nog niet de Wet DNA- onderzoek bij veroordeelden van toepassing was) tot die persoon overleden is. Op deze wijze zou het begrip tijdelijkheid in relatie tot het gebruik van artikel 89, eerste lid Grondwet opgerekt kunnen worden tot meer dan 60 jaar.

Het CBP geeft u in overweging in het licht van het bovenstaande de gerechtvaardigde grondslag van artikel 89, eerste lid Grondwet te heroverwegen in relatie tot de tijdelijkheid van de voorziening.

3. Verwijderen van gegevens die vrijwillig zijn afgestaan door ex veroordeelden

Nu in het ontwerpbesluit, middels een constructie waarin artikel 89, eerste lid Grondwet als grondslag, een mogelijkheid gecreëerd wordt om van ex-veroordeelden die op vrijwillige basis hun celmateriaal hebben afgestaan de DNA-profielen in de DNA-databank op te nemen, dringt zich de vraag op naar de uitwerking van de rechten die deze vrijwilliger heeft. In artikel 5, tweede lid van de WBP is namelijk bepaald dat een eenmaal gegeven toestemming te allen tijden kan worden ingetrokken. Een dergelijke intrekking heeft consequenties voor gegevensverwerkingen vanaf het moment van de intrekking.

Noch uit het ontwerpbesluit noch uit de Nota van Toelichting blijkt op dit moment echter dat er een regeling is getroffen aangaande de uitwerking van de rechten van de vrijwillig geregistreerde om zijn gegevens te laten verwijderen uit de DNA-databank.

Het CBP adviseert u expliciet een voorziening op te nemen om het intrekken van toestemming te kunnen realiseren.

4. Verstrekking van de gegevens van de ex veroordeelden die dit vrijwillig hebben afgestaan

Noch uit het ontwerpbesluit noch uit de Nota van Toelichting blijkt dat er een verschil wordt gemaakt tussen de verstrekking van gegevens van diegene wiens gegevens op vrijwillige basis zijn opgenomen in de DNA-databank en diegene die het in het kader van een wettelijke verplichting zijn opgenomen in de DNA-databank.

Het CBP is van mening dat niet zonder nadere motivatie ervan uitgegaan mag worden dat alle in het ontwerpbesluit genoemde verstrekkingen geacht worden, in relatie met het doel van de verwerking, tevens van toepassing te zijn op de gegevens van de ex veroordeelden die op vrijwillige basis zijn opgenomen in de DNA-databank.

Het CBP geeft u in overweging de verstrekkingen zoals genoemd in artikel 15 van het ontwerpbesluit te heroverwegen met betrekking tot de gerechtvaardigde toepassing hiervan voor de groep ex veroordeelden wiens gegevens op vrijwillige basis zijn opgenomen.

5. Geautomatiseerde Verstrekking aan het KLPD

Op dit moment biedt artikel 15, tweede lid de mogelijkheid gegevens uit de DNA-databank te verstrekken **op schriftelijk verzoek te** verstrekken aan het KLPD, voor zover zij deze nodig hebben voor de strafrechtelijke handhaving van de rechtsorde.

Het ontwerpbesluit voorziet nu middels artikel 15, vierde lid in de mogelijkheid dat het NFI, DNA-databank gerelateerde gegevens over een opgeloste strafzaak geautomatiseerd kan verstrekken aan het KLPD met het doel de gegevens vast te leggen in de landelijke sporenbank.

Uit de Nota van Toelichting blijkt vervolgens nog dat het de bedoeling is dat de verstrekking met terugwerkende kracht geschiedt.

Met betrekking tot deze wijzing heeft het CBP drie opmerkingen.

* Ten eerste wordt in het voorgestelde **artikel 15, vierde lid** bepaald dat *de verstrekkingen aan het KLPD beperkt zijn tot een aanduiding van strafzaken die nog niet zijn opgelost en in het kader, waarvan een opdracht tot DNA-onderzoek is gegeven en*

- a) *geen celmateriaal is gevonden waaruit het DNA-profiel van een onbekende of bekende verdachte is gekregen, alsmede de bij die zaak behorende proces- verbaal nummers*
- b) *celmateriaal is gevonden waaruit het DNA-profiel van een of meer onbekende of bekende verdachte is verkregen, alsmede de bij die zaken behorende proces verbaal nummers en de naam, de geboortedatum en plaats van de bekende verdachte of, indien deze gegevens niet bekend zijn, andere gegevens waarmee zijn identiteit kan worden vastgesteld.*

Op dit moment echter verstekt het NFI in het kader van een project reeds aan het KLPD de informatie in welke zaken DNA-sporen zijn aangetroffen. In welke zaken dezelfde profielen zijn aangetroffen en in welke zaken meerder profielen zijn aangetroffen. Het is niet duidelijk of de voorgestelde wijziging van het besluit voorziet in al deze verstrekkingen.

* Ten tweede is niet duidelijk welke gegevens worden bedoeld met de zinsnede "*andere gegevens waarmee zijn identiteit kan worden vastgesteld*" van het voorgestelde artikel 15, vierde lid onder c. Het CBP adviseert u de toelichting op dit punt te verduidelijken.

* Ten derde merkt het CBP op dat ten gevolge van de verstrekking aan het KLPD, met het doel een sporenbank te vullen om de mogelijke identiteit van de daders van de gepleegde misdrijven te achterhalen, de noodzaak tot aanpassing van artikel 138a van het Wetboek van Strafvordering dient te worden bezien. Immers krachtens de voorgestelde regeling wordt onder DNA-onderzoek niet alleen verstaan het onderzoek van celmateriaal dat slechts gericht is op het vergelijken van DNA-profielen of het vaststellen van uiterlijk waarneembare persoonskenmerken van de onbekende verdachte, maar dat ook gericht is op het in verband brengen met andere opsporingsinformatie.

Het CBP adviseert u te bezien of artikel 138 a Wetboek van Strafvordering in dit kader moet worden aangepast.

6. Verstrekking aan het CJIB

In het ontwerpbesluit wordt voorgesteld om op geautomatiseerde wijze gegevens uit de DNA-databank en het centrale register te verstrekken aan het CJIB.

Uit de Nota van Toelichting blijkt dat de gegevens dienen om verwerkt te worden door het door het CJIB beheerde VIP (verwijsindex personen) systeem.

Met betrekking tot deze verstrekking heeft het CBP drie opmerkingen.

1) Als reden voor de aansluiting op het VIP wordt in de Nota van Toelichting het volgende aangegeven.

Naarmate het aantal DNA-profielen van verdachten groeit hebben de leden van de rechterlijke macht en de ambtenaren van politie en de militairen van de Koninklijke Marechaussee in steeds

sterkere mate behoefte om het NFI te laten verifiëren of het DNA- profiel van betrokkene al in de DNA-databank is verwerkt.

Verder wordt gesteld dat verwacht wordt dat de officier van justitie na inwerkingtreding van het wetsvoorstel DNA-onderzoek bij veroordeelden het NFI veelvuldig zal verzoeken na te gaan of het DNA-profiel van de betrokkene reeds in de DNA-databank is verwerkt

Artikel 15, tweede lid van het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken schrijft op dit moment voor dat de verzoeken tot verificatie schriftelijk moeten worden ingediend en plaats kunnen vinden aan bepaalde leden van de rechterlijke macht en bepaalde ambtenaren van de politie.

Door de aansluiting van het NFI op het VIP zou een geautomatiseerde verstrekking aan het de bepaalde leden van de rechterlijke macht en de politie mogelijk zijn.

Artikel 15, tweede lid onder a van het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken voorziet echter niet in een verstrekking aan de officier van justitie in het kader van de wet DNA -onderzoek bij veroordeelden, maar in een verstrekking aan de officier van justitie in het kader van een rechtshulpverzoek ingevolge artikel 552i, eerste lid, Wetboek van Strafvordering.

In het ontwerpbesluit is overigens ook niet op andere wijze voorzien in een verstrekking aan de officier van justitie voor de komende bulk van verificatieverzoeken in het kader van de Wet DNA-onderzoek bij veroordeelden. Het is het CBP dan ook niet duidelijk wat de aansluiting op het VIP zou kunnen betekenen voor de verwachte verificatie verzoeken van de officier van justitie.

Het CBP adviseert u te bezien of het voorgestelde voldoende mogelijkheid biedt om aan de wenselijk geachte verstrekkingen aan de officier van justitie te kunnen voldoen.

2) Het VIP systeem is een zelfstandige verwerking en wordt beheerd door het CJIB.

Volgens de aanmelding die het VIP gedaan heeft bij het CBP is het doel van het VIP het systematisch ondersteunen, faciliteren en bevorderen van de voortgang van de werkzaamheden van de gebruikers van VIP, zijnde de partners in de strafrechtketen.. Het verwijzen naar en verstrekken van informatie uit de onderliggende verwerkingen van de verschillende leveranciers en het doorkoppelen van de gebruikers naar zaaksgegevens in verwerkingen van leveranciers.

Het CBP adviseert u in overeenstemming hiermee artikel 15 onder e te wijzigen zodat de verstrekking zal plaatsvinden aan: “het door het CJIB beheerde VIP systeem, voor zover het deze nodig heeft om te verstrekken aan die gebruikers van VIP, waarvoor in het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken is geregeld dat zij gerechtigd zijn deze informatie te ontvangen en daartoe gemachtigd zijn door het CJIB.

3) Tenslotte heeft het CBP nog twee opmerkingen bij het voorgestelde artikel 15, vierde lid van het ontwerpbesluit.

* Ten eerste wordt niet toegelicht wat bedoeld wordt met de “*andere gegevens waarmee zijn identiteit kan worden vastgesteld*”.

* Ten tweede merkt het CBP op dat de verstrekking aan de categorie gemachtigde politieambtenaren volgens artikel 15, derde lid van het besluit beperkt dient te blijven tot het doen van de mededeling dat het DNA-profiel van een verdachte is vastgelegd in de DNA-databank.

Het CBP adviseert u het voorgestelde artikel 15, vierde lid onder b in het licht van het bovenstaande te heroverwegen.

CONCLUSIE

Het CBP adviseert u met betrekking tot de voorgelegde wijzigingen van het Besluit DNA - onderzoek in strafzaken.

- 1) Artikel 14, eerste lid ontwerpvoorstel wijziging Besluit DNA-onderzoek in strafzaken: de voorgestelde doeluitbreiding van de DNA-databank voor de categorie verdachten met het voorkomen van strafbare feiten te heroverwegen.
- 2) De grondslag van het Besluit ten aanzien van de verwerking van DNA-profielen van ex-veroordeelden op vrijwillige basis nader te onderbouwen.
- 3) Artikel 18 van het ontwerpvoorstel wijziging Besluit DNA-onderzoek in strafzaken: toevoegen van de mogelijkheid het DNA-profiel van vrijwilliger te vernietigen indien deze zijn toestemming intrekt.
- 4) Artikel 14 ontwerpvoorstel wijziging Besluit DNA-onderzoek in strafzaken: heroverwegen met betrekking tot de verstrekking van gegevens die op vrijwillige basis zijn afgestaan.
- 5) Artikel 15, vierde lid van het ontwerpvoorstel wijziging Besluit DNA-onderzoek in strafzaken: De inhoud van de verstrekking uit de DNA-databank en het centrale register aan het KLPD beter uit leggen.
- 6) Artikel 138a Wetboek van Strafvordering: te bezien of dit artikel moet worden aangepast in relatie met de DNA-gerelateerde verstrekkingen aan de landelijke sporenbank
- 7) Artikel 15, eerste lid onder e van het ontwerpvoorstel wijziging Besluit DNA-onderzoek in strafzaken: ten aanzien van deze voorgestelde verstrekking uit de DNA-databank bepalen dat deze verstrekking direct en exclusief aan het door het CJIB beheerde VIP kan geschieden.
- 8) Artikel 15, tweede lid, onder a van het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken: nader te verduidelijken met het oog op de verificatieverzoeken van de officier van justitie.
- 9) Artikel 15, vierde lid ontwerpvoorstel wijziging Besluit DNA onderzoek in strafzaken: beter uit leggen wat bedoeld wordt met andere gegevens waarmee zijn identiteit kan worden vastgesteld
- 10) Artikel 15, derde lid van het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken: nader de inhoud te omschrijven van de verstrekking van het VIP aan de politieambtenaren.

Het CBP zal een afschrift van dit advies ter informatie zenden aan de Tweede Kamer in het kader van de behandeling volgende week van het wetsvoorstel DNA-onderzoek bij veroordeelden dat gevolgen heeft voor de wijzigingen in het Besluit DNA-onderzoek in strafzaken.

Hoogachtend,

mr. U. van de Pol
Collegelid